

nullis exemplis confirmant. V. Cont. Tournelyi.

17 Quod ad monitionem canonicam spectat, notandum est præterea: 1. pro unaquaque monitione requiri spatium saltem duorum dierum, adeoque si una pro tribus monitis adhibeatur, assignandum est spatium sex dierum, ut quis reus contumax dicatur. Verum urgente causa spatium illud ad unum diem, vel si oporteat, ad brevius tempus redigi potest. 2. monitio facienda est ab ipso iudice, vel ab alio ipsius nomine, & quidem in scriptis; nisi ob bonum commune expediat fieri oratenus, sed ita ut in foro probari possit, ex *c. Vener. de sent. Exc.* 3. si censura ferenda sit contra plures generatim, sufficit, ut monitio in Ecclesia fiat coram populo: si interdictum feratur contra Communitatem, satis est eos moneri, ob quorum culpam fertur. Quod si censura in particularem personam feratur, ipsa nominatim est monenda. Aliquando tamen monitio contra ipsam fieri potest in Ecclesia, vel alio publico loco; scilicet cum reus absconditur, aut fraude impedit monitionem: dolus autem constare debet testibus, aut manifestis indicis. Item cum reus semel est personaliter citatus, aliarum citationes fieri possunt domi, in Ecclesia, vel tribunali ex *Clem. 3. de Elect.* Alia de ratione ferendi censuras vide apud auctorem.

18. *Quæst. 8.* Quando invalida sit censura ex defectu justæ causæ? R. si causa nec in se iusta sit, nec secundum allegata fori externi subsistat; imo si causa alioqui sit iusta, sed juridice probari nequeat. Quod si re ipsa cri-

men non subsistat, juridice tamen probetur, adeoque titulum præsumptum habeat iudex, probabilis non ligat in foro conscientiæ, quamvis in foro externo servari debeat ad vitandum scandalum. Cum vero dubitatur, utrum censura fuerit iusta, necne? judicandum est fuisse justam, quia in dubio possidet iudicis potestas. Ita Suarius, Vazquius, & alii contra paucos alios. Imo etsi reus pro se opinionem habet probabilem, tenetur parere iudici præcipienti sub censura, v. g. solutionem pecuniæ; alias lites nunquam finirentur.

CAPUT II.

De absoluteione a censuris.

19. *Quæst. 1.* Quis potest absolvere a censuris latis a jure? R. certum est ab eis posse absolvere Episcopum, vel proprium Sacerdotem, si non sint reservatæ, ut constat ex *c. nuper de sent. Excomm.* Idem possunt Capitulum, Sede vacante, Prælati Religiosorum Ordinum, & omnes, qui gaudent jurisdictione quasi Episcopali. An autem ab eis possint absolvere & parochi, & alii Confessarii quicumque? negant aliqui cum S. Anton. eo quod requiratur jurisdictionis in foro externo, qua carent isti. Affirmat tamen sententia communis cum S. Th. *suppl. q. 24. a. 2.* ubi ait: *Si excommunicatio sit major, aut est lata a iudice, & sic ille, qui tu- lit, vel ejus Superior potest absolvere; vel est lata a jure, & tunc Episcopus, vel etiam Sacerdos*

potest absolvere. Ratio autem est, quia licet ex jure ordinario hanc facultatem non habeant illam tamen habent ex concessione Innocentii III. qui in c. nuper. 29. inquit: *In secundo casu* (quod excommunicatio non sit reservata) *a suo Episcopo, vel a proprio Sacerdote poterit absolutio- nis beneficium obtineri*: cet. Nomine autem proprii Sacerdotis hic venit quilibet Sacerdos approbatus ab Ordinario.

20. Aique hujusmodi absolutio impertiri potest tum intra, tum extra Confessionem, & valet etiam pro foro externo, cum favores Principis, quoad fieri possit, sint ampliandi. Neque solum hæc facultas extenditur ad excommunicationem, sed ad omnes alias censuras non reservatas. Sunt etiam, qui affirmant, a minore excommunicatione posse absolvere etiam simplicem Sacerdotem non approbatum; sed hæc sententia omnino rejicenda est cum Suarrio, Soto, & aliis, tum quia in c. nuper dicitur excommunicatio minor absolvenda esse vel ad Episcopo, vel a proprio Sacerdote, qui sane intelligi nequit simplex Sacerdos; tum quia juxta decretum Innoc. XI. hodie vetitum creditur Sacerdotibus simplicibus absolvere a venialibus.

21. *Quæst. 2.* Quisnam possit absolvere a censuris latis ab homine? R. si censura lata sit per modum sententiæ particularis contra definitam personam, non potest ab illa absolvere nisi is, qui eam tulit, vel ejus Superior, aut succesor ejus, aut delegatus. Est certum apud omnes. Quod si iudex in foro externo testetur, eum, contra quem lata est censura, vel emenda-

tum esse, vel parti contrariæ jam satisfacisse, tunc censetur vel ipse absolvere, vel cuilibet absolvendum remittere, ut notant Salmant. Si vero sententia feratur ab homine ad instar statuti, vel sententiæ generalis contra personas indefinitas, vel in futurum, v. g. in omnes, qui hoc crimen patrarint, vel in præteritum contra eos, qui hoc crimen commiserunt; probabilius censeo, absolutionem dari posse a quocumque Confessario, modo censura non sit reservata; quia censuræ sic latæ comparantur censuris latis a jure. Ita Toletus, Layman, Roncaglia, Concina contra Suarium, Vazquium & alios.

22. *Quæst. 3.* An Episcopus absolvere possit a censuris Papæ reservatis? R. Ante omnia notanda sunt verba Trid. Sess. 24. c. 6. dicentis: *liceat Episcopis in irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare; & in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, delinquentes sibi subditos in diœcesi sua per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientie gratis absolvere, imposita penitentia salutari. Idem & in hæresis criminis in eodem foro conscientie eis tantum non eorum Vicariis sit permissum.* Ex quibus Trident. verbis deduces 1. Episcopos posse absolvere in foro conscientie vel per se, vel per alium ab omni censura occulta, etiam reservata, excepta hæresi occulta, a qua per se tantum possunt absolvere. 2. crimen dici occultum, quod non est in foro externo saltem per unum testem probatum; vel

saltem notum non sit omnibus; vel majori parti oppidi, vicinæ, parochiæ, vel collegii, aut monasterii, in quo reus degit.

23. Deduces 3. non posse ab Episcopo absolvi reum criminis Papæ reservati, quoa din foro alterius Episcopi in judicio sit punitum; quia licet tunc judici satisfactum sit; tamen crimen manet publicum; & ut tale omnino est Pontifici reservatum. Ita communior, & verior sententia cum Suario contra aliquos. Probabile autem est, crimen in uno loco publicum absolvi posse ab Episcopo in alio, ubi est occultum; modo timeri nequeat ne etiam in eo loco fiat publicum. 4. nomine Episcoporum venire omnes jurisdictionem Episcopalem habentes, se nec hi, nec illi hanc facultatem habent, ubi Tridentinum non est receptum. Ita Fagnanus in c. *dilectus* 15. de *Temp. Ordin.* ubi ait, declaratum fuisse a Greg. XIII. eam facultatem nec Cardinalibus convenire, etsi Ecclesiarum Urbis titulum habeant.

24. Deduces 4. quicquid aliter docuerint aliqui DD. facultatem prædictam a Trid. Episcopis concessam, revocatam esse per Bullam Cœnæ quoad hæresim, & alios casus in ea reservados. Ita sæpe declaratum esse a S. C. ajunt Fagnanus, & Pittonus, atque ita sentiendum esse, docet Bened. XIV. de Syn. lib. 7. c. 32. qui testatur P. Suarez primum censuisse probabilem contrariam sententiam; sed postea in Tract. de fide d. 1. §. 2. illam dixisse omni probabilitate destitutam.

25. Confirmat id ipsum laudatus Bened. XIV.

auctoritate S. Pii. V. & Greg. XIV. qui de hac re nominatim rogati respondisse feruntur, nulli præter Papam integrum esse absolvere ab hæresi etiam occulta. Accedit damnatio propositionis 3. ab Alex. VII. proscriptæ, quæ agebat: *sententia asserens bullam Cœnæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt; & id non derogare facultati Tridentini, qua de occultis criminibus sermo est, anno 1629. 19. Junii in Consistorio S. C. Emin. Cardin. visa, & tolerata est.* Ex his omnibus concludit Bened. XIV. *Episcopos non sine temeritatis nota hanc auctoritatem posse sibi ostentare, & tanto minus delegandi.*

26. Quæst. 4. An Episcopi possint absolvere a censuris Bullæ Cœnæ impeditos Romam adire? R. omissis aliorum sententiis, Episcopos posse per se, vel per alios absolvere in utroque foro legitime impeditos ab omnibus casibus, atque etiam ab hæresi, accepto ab eis juramento præsentandi sese postea Superiori. Ita communis DD. quia existente impedimento Papam adeundi, restituitur Episcopis potestas ordinaria, non quidem ex vi Tridentini, sed vi juris communis. Et probatur ex cap. *Ea noscitur* 23. de *sent. exc. Mulieres, senes, & valetudinarii, seu membrorum destitutionibus impediti, licet ad Apostolicam sedem non veniant, ad Episcopis valeant fidelium communioni restitui.* Idem sancitur in cap. *quambis* 68. eodem titulo, & in cap. *nuper* 20.; qui canones etsi loquantur de censura ob Clerici percussione, merito a DD. transferuntur ad omnes alias censuras, in quibus ea-

dem ratio subsistit. Et colligitur ex cap. eos qui de sentent. excommunic. ubi idem statuitur in universum de omnibus censuris.

27. Quæst. 5. Quinam censeantur legitime impediti? R. in c. Ea noscitur 13. tales dicuntur mulieres, senes, valetudinarii, quibus in aliis capitibus juris adduntur pueri, impuberes, pauperes, gravem inimicitiam habentes, vel alias justas excusationes, quibus ab itinere rationabiliter excusentur. Quæ verba comprehendunt servos, patres familias, quibus non liceat iter agere sine gravi incomodo, pauperes, sed non mendicos, quos inopia ad itinere non excusat. Magistratus publicos, & alios omnes, qui nequeant sese longo itinere committere sine gravi sui, vel aliorum damno, sive spirituali, sive temporali. Quod impediendum si perpetuum sit, excusat eos ab onere se postea sistendi: idem dico, si sit ad longum tempus; v. g. decennium; non ita si ad breve tempus. Et quamvis sic impediti juxta aliquos DD. teneantur Romanum Pontificem vel S. Pœnitentiariam per epistolam, vel Procuratorem convenire; communior tamen, & probabilior sententia eos a tali onere excusat; tunc enim Episcopis convenit jure ordinario potestas eos absolvendi, quæ solum erat restricta circa non impeditos. *Salm. Roncaglia, Milante, & alii.*

28. Possunt quoque absolvi absque onere comparendi leviter Clericum percutientes, ex c. pervenit de sent. Exc. Item impuberes, etiam si post pubertatem petant absolutionem; eorum enim absolutio jure ordinario datur Episcopis. Pariter feminæ, nec solum moniales, sed quæ-

vis aliæ, cum in c. quamvis non alia de causa excusentur, nisi quia feminæ sunt. De Monialibus autem nemo dubitat, cum expressum sit in c. de Monialibus 33. sed nequeunt nisi in mortis articulo ab Episcopis absolvi a censura ob violationem clausulæ, ex declaratione Greg. XIII. Censetur quoque perpetuo impediti carceri, aut triremibus mancipati, filii familias, & Regulares, qui possunt a Prælati sui suis absolvi. Verum Prælati Regulares nequeunt absolvere sæculares a criminibus in Bulla Cœnæ contentis. Alia circa Regularium facultates lege, si vacat, apud auctorem.

29. Quæst. 5. Quomodo danda sit absolutio a censuris? R. ad absolvendum a censura sufficient quævis externa signa, quæ significant absolutionem dari, sed non est satis voluntas absolvendi. Sane in foro externo servanda est formula; quæ in unaquaque diocesi sit in usu; in foro autem conscientiæ hæc, vel alia similis adhiberi potest: *Ego te absolvo (v. g.) a vinculo excommunicationis, suspensionis, cet. quam incurristi propter NN. talem causam, & (si sit excommunicatus) restituo te Sacramentis Ecclesiæ, & communioni fidelium, aut (si sit suspensus) executioni tuorum Ordinum, vel Officiorum. In nomine Patris, cet.* Qui pluribus censuris est adstrictus, potest ab omnibus absolvi per illa verba: *ego te absolvo ab omni vinculo*, nisi absolvens aliud intendat. Hinc qui in jubilæo sine culpa omisit peccatum habens censuram sibi annexam, postea ab eo potest a quovis Confessario approbato absolvi, cum non sit amplius reserva-

tum, sublata censura, ratione cujus reservatum fuerat. Potest quoque absolvi quis ab una censura, relictis aliis, quia non est inter eas necessaria connexio.

30. *Quest. 6.* An valeat absolutio data absentis vel invito, aut per vim extorta, aut sine partis satisfactione? R. 1. absens sicut potest ligari censura, ita & absolvi ex c. *de manifesta* 2. q. 1. & c. *quanto* 2. q. 5. Ceterum sine urgenti causa id non licet. Potest quoque invitus absolvi a censura, sicut ligari potest; sed ut plurimum non licet, ne censura contemnatur. R. 2. absolutio vi, aut metu gravi injuste extorta non valet; imo novam excommunicationem incurrit, ex c. unico *de his, quæ vi, in* 6. Valet tamen, si metus sit juste incussus, v. g. si absolutio extorta sit a iudice, qui nolit absolvere, cessante contumacia. R. 3. absolutio, data ab Ordinario, non præstita satisfactione, etsi sit illicita, valida tamen est; data vero a delegato erit invalida, si apponatur clausula: *satisfacta parte*, quæ juxta sententiam probabilior importat conditionem; quamvis aliqui probabiliter sentiant, eam de jure adhiberi tantum ad monendum delegatum, non ad limitandam facultatem. Certe erit valida, si talis conditio non apponatur; peccabit tamen Confessarius, qui absolvat, non præstita satisfactione; aut si ea præstari tunc nequeat, data cautione, aut juramento de satisfaciendo, cum primum fieri possit.

31. Certum est tamen, censuram non auferri sine absolutione, etiam secuta emendatione,

& præstita satisfactione ex prop. 44. damnata ab Alex. VII. dicente quoad forum conscientie, reo corrupto, ejusque contumacia cessante, cessant censura. Absolutio data sub conditione, v. g. *absolvote, si solvas*, ex se illicita est; erit tamen valida, impleta conditione. Potest quoque dari absolutio ad reincidentiam, id est, pro certo actu, & tempore, quo transacto reincidat; item sub certo onere, quo non impleto, censura reviviscat. Quid vero, inquis; si quis absolvatur ad reincidentiam, v. g. si intra mensem non satisfaciatur, requiritur nova culpa ad reincidendam? Negant aliqui cum Suariorum, quia non fuit sublata, nisi sub conditione. Alii probabilius affirmant, quia cum nequeat suspendi censura sine auctoritate Pontificis, fuit omnino sublata per absolutionem, adeoque sine nova culpa renasci non potest. Idemque ajunt, dum Pontifex absolverit ad omnem effectum, etsi ad reincidentiam, nisi aliud exprimat, ut exprimeret si absolveret aliquem v. g. ad finem obtinendi beneficium, manente censura quoad alios effectus.

32. Pro aliis nota 1. eum, qui potestatem habet absolvendum in foro conscientie a censura, posse quoque id facere extra confessionem, ut probabilior sententia docet contra Navarrum, Suarezium, & alios. Declaratum est tamen a Greg. XIII. & a S. C. Episcopum non posse absolvere a casibus Papalibus occultis extra Sacramentum Pœnitentiæ; Nota 2. eum, qui absolvendus est a censura, debere prius implorare absolutionis gratiam exc. *per tuas de sent.* Exc. erit

tamen valida absolutio, etiamsi eam non petat modo sit emendatus a peccato, & satisfactionem reddat. 3. ab iis, qui enorme crimen aliquod perpetrarunt, juramentum exposcit de illo non amplius committendo ex c. de cetero, & c. ex tenore; secus si crimen non sit adeo grave. Cetera quæ ad absolutionem præmitti solent, ac debent, vide apud auctorem, &

TRACTATUS II.

DE CENSURIS IN PARTICULARI.

CAPUT I.

De Excommunicatione.

Quest. 1. Quid sit excommunicatio, & quoduplex? R. est censura, quæ privat fideliem communionem Ecclesiæ; estque duplex, & alia dicitur major, alia minor. Secunda tantum privat usu passivo, seu receptione Sacramentorum. Prima, quæ in jure venit nomine generali excommunicationis, & dicitur *anathema*, si majori cum solemnitate feratur, privat hominem communionem Ecclesiasticam, id est, usu tam activo, quam passivo Sacramentorum, & communibus suffragiis, orationibus, & indulgentiis, sed non privatis. Rursus excommunicatus alius dicitur toleratus, quem fideles non tenentur vitare, alius non toleratus, quem vitare tenentur. Post Concilium autem Constantiense vitandi tantum

sunt nominatim excommunicati, ac denunciati, & publici percussores Clericorum.

2. Quest. 2. Quid requiritur, ut aliquis excommunicatus sit vitandus? R. requiritur 1. ut sit nominatim excommunicatus, expresso ipsius nomine, vel ejus officii, ita ut de illo nequeat dubitari. Reliqui autem generatim excommunicati, maxime hæretici, vitandi sunt, cum periculum adest scandali, aut spiritualis damni; aut si illorum aliquis ex nostra separatione probabiliter esset emendandus. Atque in hoc sensu intelligendus est Ap. ad Titum 3. *hæreticum past primam, & secundam correptionem devita.* Et Joannes. ep. 2. *nolite eum in domum recipere, nec ave ei dixeritis.* Nisi cum aliis dicatur, his locis notari publice excommunicatos, & denunciatos. Requiritur 2. ut reus sit publice denunciatus, putam Ecclesia, vel per scriptum in loco publicorum Sorem regionis.

3. Quest. 3. An licet re eratis cum aliis communicare? R. neg. ex vera Conc. Const. quod postquam indulgit fidelibus ea re cum eis, qui clam sunt excommunicati, subjungit: *per hoc tamen ejusmodi excommunicatos, suspensos, & interdictos, seu prohibitos non intendimus in aliquo re levare, nec eis quomodolibet suffragari.* Hinc fidelis, qui sine necessitate induceret excommunicatum toleratum ad communicandum cum aliis in divinis, peccaret charitatem cum esset occasio alterius peccati. Dixit in *Divinis*, nam in humanis certum est id licere: dixi præterea sine *necessitate*, nam cum necessitas instat, vel utilitas magna, potest